

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH040033

NAZWA
OBSZARU Dolina Osy

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH040033	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Dolina Osy

1.4. Data opracowania 2008-12	1.5. Data aktualizacji 2024-03
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2009-10
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2012-01
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2021-10
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 2 września 2021 r. w spr. soo Dolina Osy (PLH040033)

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

[Powrót](#)

Długość geograficzna
18.9964

Szerokość geograficzna
53.4941

2.2. Powierzchnia [ha]:

2183.69

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL61	Kujawsko-Pomorskie
------	--------------------

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

[Powrót](#)

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
3150			0.9		G	D			
6430			2.86		G	D			
6510			32.91		G	D			
7140			0.0		P	D			
7220	X		0.71		G	B	A	A	A
9130			82.63		G	C	C	B	C
9170			700.21		G	B	C	B	B
91E0			41.82		G	B	C	B	B
91F0			25.92		G	C	C	C	C

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Gatunki					Populacja na obszarze					Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C	
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja
												Ogólnie	
M	1308	Barbastella barbastellus			p				V	M	D		
M	1337	Castor fiber			p	30	50	adults	C	M	D		
F	1149	Cobitis taenia			p				R	M	C	C	C
F	1163	Cottus gobio			p				C	G	C	C	C
F	1096	Lampetra planeri			p				R	G	C	C	C
M	1355	Lutra lutra			p	10	20	adults	C	P	D		
M	1324	Myotis myotis			c				P	DD	D		
F	5339	Rhodeus amarus			p				V	G	D		

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N10	0.95
N16	26.83
N19	35.29
N17	13.58
N12	23.35
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Dolina Osy, rzeki wyznaczająca granicę pomiędzy Pojezierzem Chełmińskim i Pojezierzem Iławskim, ma charakter głębokiej do 40 – 50 m doliny erozyjnej o szerokości 300 – 500 metrów. W bezpośrednim otoczeniu ostoi znajdują się obszary wysoczyzn morenowych zbudowane z glin i piasków gliniastych, prawie całkowicie pozbawione lasów. W dolnym biegu rzeki, w którym Osa płynie w głęboko wciętej dolinie o szerokości do 500 metrów, w początkowej części znajduje się kilka niewielkich starorzeczy. Są one w większości silnie zarośnięte, a woda widoczna jest jedynie w kilku miejscach wolnych od roślin. W sąsiedztwie starorzeczy znajdują się łąki (na terasie zalewowej), lub bardzo strome zbocza doliny z wielogatunkowymi drzewostanami (m. in. grądami, olsami, buczynami). Najczęstsze są tu fitocenozy łągu jesionowo-olszowego Fraxino-Alnetum i łągu wiązowo-jesionowego Ficario-Ulmetum minoris. Łęg jesionowo-olszowy, preferujący siedliska wilgotniejsze, zajmuje niskie brzegi rzek. Łęg wiązowo-jesionowy charakterystyczny dla siedlisk, mniej zabagnionych, spotykany jest na skrajach dolin rzecznych, ale także tuż przy rzekach, na brzegach wyżej wyniesionych. Ols porzeczkowy Ribeso nigri-Alnetum związany z miejscami silnie zabagnionymi zajmuje zdecydowanie mniejszą powierzchnię niż oba łągi. Spotykany jest sporadycznie, głównie w dolinie Osy.

Obok fitocenoz naturalnych wciąż dużą powierzchnię na opisywanym obszarze zajmują nasadzenia drzew szpilkowych — sosny zwyczajnej, świerka pospolitego i modrzewia europejskiego oraz nasadzenia brzozy. Zachowały się jednak w nich, zwłaszcza w dolnych warstwach lasu niektóre cechy zbiorowisk naturalnych. W drugiej części ostoi, poniżej miejscowości Słup-Młyn, gdzie znajduje się stopień wodny stanowiący pozostałość po dawnym młynie, dolina Osy staje się węższa, brzegi trudno dostępne lub niedostępne, zbocza są bardzo strome (ich nachylenie przekracza 60°), rzeka silnie meandruje. W korycie rzeki zalegają pnie i konary drzew. Liczne są osuwiska lub ślady po nich. W bezpośrednim sąsiedztwie koryta, 2 – 3 m powyżej zwierciadła wody występują liczne wycieki i wysięki, które tworzą swoistą linię przecięcia warstwy wodonośnej. Teren jest silnie podmokły i grząski. W wielu miejscach utworzyły się niedostępne, silnie zarośnięte mokradła. Na tym odcinku do rzeki uchodzi kilka stałych i okresowych, krótkich (0,5 – 1,5 km) cieków zasilanych wodami podziemnymi.

Do najbardziej charakterystycznych cech Osy należy jej duży spadek (0,883‰) upodabniający ją do rzek wyżynnych. Jeszcze większymi spadkami cechują się niewielkie dopływy Osy płynące w głębokich wcięciach dolin erozyjnych. Spadki lokalne (tzn. na wybranych, krótkich odcinkach) wynoszą nawet do 3‰. Ta część obszaru charakteryzuje się ubóstwem wód stojących. Wynika to z nietypowego ukształtowania jego powierzchni, w której przeważają silnie nachylone zbocza dolin rzecznych i jarów.

W obszarze zidentyfikowano 8 typów siedlisk przyrodniczych, pokrywających ponad ⅓ jego powierzchni. Do walorów obszaru należą także trzy gatunki ryb z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.

Głównym przedmiotem ochrony są w obszarze siedliska leśne. Obszar wyróżnia się dużą powierzchnią stosunkowo naturalnych płatów lasów grądowych — grądu subkontynentalnego Tilio-Carpinetum i grądu zboczowego (zb. Acer platanoides-Tilia cordata). Do najcenniejszych fitocenoz można zaliczyć płaty grądu niskiego — kokoryczowego Tilio-Carpinetum corydaletosum rozwijające się na dnach jarów i u ich wylotu. W dużej części lasów liściastych w składzie dominuje buk zwyczajny, przez co nawiązują one do żywej buczyny pomorskiej Galio odorati-Fagetum. Zespoły związane z siedliskami wilgotnymi i mokrymi zajmują mniejszą powierzchnię. Ich występowanie ogranicza się do wąskich, dolnych partii dolin rzecznych i obejmuje 2 typy łągów. Poza zbiorowiskami leśnymi na dnach dolin rzecznych występują niewielkie płaty łąk i pastwisk, niekiedy urozmaicone przez skupienia lub smugi zadrzewień i zakrzewień oraz szuwały okalające niewielkie astatyczne starorzecza. Ponadto, na pozbawionych drzew wysokich fragmentach zboczy wykształcają się ciepłolubne murawy i zbiorowiska okrajkowe. Wszystkie te siedliska mają istotne znaczenie dla utrzymania lokalnej bioróżnorodności.

4.2. Jakość i znaczenie

7220 źródłiska wapienne ze zbiorowiskami Cratoneurion commutati

Występowanie siedliska w obszarze Natura 2000 stwierdzono w postaci 3 płatów, z których największy znajduje się w dolinie rzeki Gardęgi, w rezerwacie przyrody Rogóżno Zamek. Siedlisko wykazano na etapie przygotowania planu zadań ochronnych (Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy 2017), a rzeczywisty jego zasięg oraz stan zachowania zweryfikowano w ramach (przewidzianego w planie zadań ochronnych) uzupełnienia stanu wiedzy (Pracownia Ekspertyz Środowiskowych „DENDRUS” Paweł Nejfeld 2019).

Reprezentatywność siedliska przyrodniczego w obszarze oceniono na B (dobrą). Występują tutaj gatunki charakterystyczne: żebrowiec paprociowaty Cratoneuron filicinum, a także merzyk kropkowany Rhizomnium punctatum, pleszanka kędzierzawa Pellia endiviifolia, rzeżucha gorzka Cardamine amara, śledziennica skrętolistna Chrysosplenium alternifolium, stożka matowa Conocephalum salebrosum. Powierzchnia siedliska przyrodniczego 7220 w Polsce wynosi szacunkowo około 3 ha, w tym 1 ha w alpejskim regionie

biogeograficznym i około 2 ha w regionie kontynentalnym. Łączna powierzchnia analizowanego siedliska przyrodniczego na ww. 3 stanowiskach w obszarze Natura 2000 Dolina Osy PLH040033 wynosi 0,71 ha. Stanowi to około 35% powierzchni siedliska w Polsce, stąd ocena powierzchni względnej A (gdyż mieści w granicach $100\% \geq p > 15\%$ krajowej powierzchni siedliska). Stopień zachowania struktury siedliska przyrodniczego określono na I – doskonale zachowana (potwierdzono aktywność współczesnych procesów wytracania martwic wapiennych, charakterystyczną choć nieco zubożałą roślinność w stosunku do postaci znanych z Polski południowej, brak zagrożeń dla siedliska ze strony procesów erozji), stąd ocena stanu zachowania siedliska A (doskonała). Biorąc pod uwagę oceny powierzchni względnej i stanu zachowania A (najwyższe) oraz ocenę reprezentatywności B, nadano ocenę ogólną A, co uwzględnia również znaczenie obszaru Natura 2000 dla ochrony siedliska przyrodniczego w kraju.

9130 żyzne buczyny (*Dentario glandulosae*-Fagenion, *Galio odorati*-Fagenion)

Buczyna porasta południową część Doliny Osy pomiędzy miejscowościami Słupski Młyn a Rogóźno Zamek; mniejsze płaty znajdują się także w północnej części doliny oraz w dolinie Łasinki. Reprezentatywność: C Żyzna buczyna na obszarze ma fizjonomię typową dla zbiorowiska, z drzewostanem, w którym dominuje buk zwyczajny, słabo rozwiniętą warstwą krzewów i runem o zmiennym pokryciu, reagującym na prześwietlenia. W runie występują gatunki charakterystyczne grądów (klasy, rzędu), w tym niezbyt często *Galium odoratum*, oraz ogólnoleśne, a także jeden gatunek charakterystyczny buczyn — *Melica uniflora*. Cechy te zadecydowały o zaliczeniu płatów zbiorowiska do zespołu *Galio odorati*-Fagetum. Niski udział gatunków charakterystycznych może wynikać z położenia płatów zbiorowiska na granicy zasięgu zespołu żyznej buczyny. Powierzchnia względna: C. Stan zachowania: B; stopień zachowania struktury: II — dobrze zachowana: dominacja buka w drzewostanie, dominacja gatunków grądowych w runie, duże zasoby martwego drewna, ocena obniżona ze względu na niewielki udział gatunków charakterystycznych oraz występowanie gatunku obcego *Impatiens parviflora*; stopień zachowania funkcji: II — dobre perspektywy; możliwości odtworzenia: II — możliwe przy średnim nakładzie środków. Ocena ogólna: C.

9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)

Grądy są zbiorowiskiem zajmującym największą powierzchnię na obszarze. Rozwijają się na stromych często zboczach dolin Osy, Gardęgi i Łasinki oraz na zalesionej części wysoczyzn. W środkowej części obszaru, pomiędzy miejscowościami Słupski Młyn a Rogóźno Zamek tworzą mozaikę z buczynami, którym ustępują szczególnie w południowej części doliny. Reprezentatywność: B Grądy w obrębie obszaru są bardzo dobrze wykształcone. Za zaliczeniem ich do zespołu *Tilio-Carpinetum*, oprócz położenia w zasięgu syntaksonu, przemawia obecność gatunków charakterystycznych i regionalnie wyróżniających: *Ranunculus cassubicus* i *Eunomys verrucosus*. Na większości obszaru grąd rozwija się w postaci typowej, jedynie w najniższych położeniach w dolinach, u ujścia jarów, w kontakcie z zespołami łągowymi pojawia się postać wilgotna *Tilio-Carpinetum corydaletosum*. Drzewostan grądów buduje dąb szypułkowy, lipa drobnolistna oraz grab zwyczajny, niekiedy klon pospolity, rzadziej klon jawor, domieszkę stanowi także buk zwyczajny oraz wiąz górski, w niektórych płatach nielicznie pojawia się jarzab brekinia. Drzewostan na znacznej powierzchni ma wielopiętrową strukturę, z niezbyt dużym udziałem starodrzewu. W warstwie krzewów obok leszczyny pospolitej z dużą stałością występuje *Lonicera xylosteum*, *Euonymus europea* i *E. verrucosus*. W runie, w aspekcie wiosennym bujnie zakwitają liczne geofity wiosenne. Runo letnie jest wielopiętrowe, ze stałym udziałem licznych gatunków charakterystycznych związku, rzędu i klasy. Spośród cennych i chronionych gatunków należy wymienić: *Allium ursinum*, *Cimicifuga europaea*, *Daphne mezereum*, *Epipactis helleborine*, *Hedera helix*, *Hepatica nobilis*, *Isopyrum thalictroides*, *Lilium martagon*. Na znacznej powierzchni stały udział w runie ma gatunek obcy: *Impatiens parviflora*. Fragmenty na terenach porolnych, na zachodnim i wschodnim krańcach obszaru zbiorowisko jest zniekształcone na skutek nasadzeń sosny pospolitej. Cechy siedliska pozostają jednak widoczne w runie i podroście licznych gatunków drzew liściastych. Powierzchnia względna: C. Stan zachowania: B; stopień zachowania struktury: II — dobrze zachowana: właściwy skład florystyczny runa, właściwa struktura drzewostanu, duży udział graba w drzewostanie, duże zasoby martwego drewna, ocena obniżona ze względu na dominację sosny w drzewostanie na części powierzchni oraz udział w runie gatunku obcego *Impatiens parviflora*; stopień zachowania funkcji: dobre perspektywy; możliwości odtworzenia: II — możliwe przy średnim nakładzie środków. Ocena ogólna: B

91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe)

Niżowy łąg jesionowo-olszowy rozwija się w dolinach rzek: Osy, Gardęgi i Łasinki, gdzie zajmuje płaskie obniżenia terenu w bezpośrednim kontakcie z ciekami. Reprezentatywność: B Płaty łągu są dobrze

wykształcone. Drzewostan buduje głównie olsza czarna, w mniejszym stopniu jesion wyniosły, pojawia się także olsza szara oraz domieszka innych drzew. Stale występuje także *Padus avium*. W bujnym i wielowarstwowym runie występują zwykle gatunki lasów liściastych, roślin szuwarowych jest niewiele. Dominuje zwykle *Urtica dioica*, często z *Galium aparine*, *Glechoma hederacea* oraz *Impatiens noli-tangere*. W części płatów duży udział ma gatunek obcy *Impatiens parviflora*. W zachodniej części obszaru siedlisko jest częściowo zdegenerowane nasadzeniami sosny, tu wkracza obcy gatunek *Solidago canadensis*. Część płatów, szczególnie w dolinach Osy i Gardęgi w rejonie Rogóżna Zamek, rozwija się na źródłiskach i przyjmuje postać łągu źródłiskowego, ze znacznym udziałem *Cardamine amara*. Powierzchnia: C. Stan zachowania: B; stopień zachowania struktury: II — dobrze zachowana: właściwy skład florystyczny runa, właściwa struktura drzewostanu, duże zasoby martwego drewna, typowy reżim wodny i dobrze uwodnione podłoże, ocena obniżona ze względu na udział w niektórych płatach gatunków obcych ekologicznie i geograficznie: *Pinus sylvestris*, *Impatiens parviflora*, *Solidago canadensis*; stopień zachowania funkcji: II — dobre perspektywy; możliwości odtworzenia: II — możliwe przy średnim nakładzie środków. Ocena ogólna: B.

91F0 łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)

Łęg wiązowo-jesionowy zajmuje niewielkie powierzchnie w dolinie Osy, gdzie rozwija się pomiędzy płatami łągu olszowego i grądu, często tworząc mozaikę z niskimi postaciami grądu. Występuje także, również w postaci niewielkich płatów, na stokach jarów przecinających dolinę. Reprezentatywność: C Płaty łągu są zwykle niewielkie i mają postać wąskiego pasa pozostającego w bezpośrednim kontakcie z grądem, toteż podlegają naturalnemu procesowi grądowienia. O przynależności płatów do siedliska decyduje występowanie kilku gatunków charakterystycznych, w tym wiązu górskiego, we wszystkich warstwach, oraz charakterystyczny aspekt wiosenny z dominacją *Ficaria verna*. Wielowarstwowo drzewostan buduje dąb szypułkowy, jesion wyniosły, ale także lipa drobnolistna i grab zwyczajny, rzadziej olsza czarna. Warstwa krzewów jest mało typowo wykształcona, zdominowana zwykle przez podrost drzew, często graba i lipy. Skład gatunkowy runa jest prawidłowy, ale w niektórych płatach pojawia się gatunek obcy: *Impatiens parviflora*. Powierzchnia względna: C. Areal siedliska w Polsce nie jest znany. Stan zachowania: C; stopień zachowania struktury: średnio dobrze zachowana: właściwy skład florystyczny runa, obecność gatunków grądowych w drzewostanie, mało typowa warstwa krzewów, brak charakterystycznych gatunków, typowy reżim wodny i dobrze uwodnione podłoże Stopień zachowania funkcji: średnie perspektywy, ze względu na małą powierzchnię płatów proces grądowienia będzie postępował (w praktyce brak możliwości przeciwstawienia się temu procesowi); możliwości odtworzenia: trudne. Ocena ogólna: C. O obniżeniu oceny ogólnej przesądziły niewielka powierzchnia i średni stan zachowania siedliska.

3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*

Stopień reprezentatywności siedliska określono na D (nieznaczący). Wszystkie starorzecza to zbiorniki astatyczne, z których część latem wysycha. W większości otoczone są szuwarem wysokim trzcinowym i roślinnością łąkową. Większość starorzeczy jest znacznie wypłycona i całkowicie pokryta kożuchami roślinności (pleustofity). Tylko w kilku z nich, w miejscach wolnych od roślinności widać lustro wody. Stwierdzono między innymi takie gatunki jak: *Spirodela wielokorzeniowa* *Spirodela polyrrhiza*, rzęsa drobna *Lemna minor*, rzęsa trójrowkowa *Lemna trisulca*, grązel żółty *Nuphar luteum*, żabiściek pływający *Hydrocharis morsus-ranae*.

6430 ziołorośla górskie *Adenostylion alliariae* i ziołorośla nadrzeczne *Convolvuletalia sepium*

Reprezentatywność: D — nieznacząca, procent pokrycia w obszarze Natura 2000: 0,13 %. Niewielkie powierzchnie w sąsiedztwie pól uprawnych z jednej strony i z drugiej w otoczeniu łąk i obniżeń. Dominuje trzcina pospolita, która stanowi przeszło 70%. Poza nią występują: kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, przytulia czepna *Galium aparine*, bluszczyk kurdybanek *Glechoma hederacea*, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*.

6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) Reprezentatywność: D

— nieznacząca. Siedlisko jest wykształcone nietypowo. Wprawdzie dominuje rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, ale brakuje innych gatunków charakterystycznych. Poza nim rzadko występuje dzwonek rozpierzchny *Campanula patula*. Główną przyczyną lokalnych niekorzystnych zmian siedliska jest nadmierne nawożenie i zbyt częste koszenie, co sprzyja zwiększeniu udziału w runi łąkowej gatunków traw nitrofilnych.

1096 minóg strumieniowy *Lampetra planeri*

Minóg strumieniowy zasiedla głównie dolny odcinek Osy w rejonie ujścia rzeki Gardęgi. Występowanie gatunku potwierdzono na trzech stanowiskach, na których był on stosunkowo licznie reprezentowany. Gatunku nie odnotowano natomiast na stanowiskach położonych w górnym i środkowym biegu Osy. W czasie połowów notowano larwy w różnych klasach wieku. Dominowały larwy 3-letnie i starsze, mały był natomiast udział larw najmłodszych, w pierwszej grupie wiekowej, przy czym należy zaznaczyć, że taki skład wielkościowy połowów mógł być wynikiem charakteru cieku (średnia rzeka nizinna oraz stosunkowo mała przezroczystość wody), co mogło wpłynąć na wyniki połowów. Możliwe jest także, że najmłodsze larwy przebywają w rejonie tarlisk, które prawdopodobnie znajdują się w rzece Gardęga uchodzącej w tym rejonie do Osy. Na badanych stanowiskach nie wykazano zagrożeń na tyle istotnych, żeby mogły spowodować zanik populacji gatunku. Stan siedlisk należy określić jako dobry. Nie odnotowano również nasilonej antropopresji, która mogłaby powodować zanikanie gatunku. Czynnikiem, który może w znaczący sposób wpływać na liczebność i rozsiadlenie minoga może być stan czystości wód Osy, a zwłaszcza dopływów, które mogą stanowić potencjalne tarliska gatunku. Nie wydaje się jednak, aby występowanie gatunku w obszarze można było określić jako zagrożone, jeśli nie nastąpi katastrofalne pogorszenie parametrów siedliskowych. Prowadzone wcześniej przez Radkego i in. (2012) badania również wykazały występowanie gatunku w tym rejonie. Wskazuje to wyraźnie, że populacja jest stała i stabilna. Populacja: C; stan zachowania: C; stopień zachowania cech siedliska gatunku: III — elementy średnio zachowane lub częściowo zdegradowane możliwość odtworzenia: trudne lub niemożliwe; izolacja: C — populacja nieizolowana w obrębie rozległego obszaru występowania; ocena ogólna: C. W Polsce gatunek dość rozpowszechniony, jednak z uwagi na niezbyt liczny. Według raportu dla KE z 2007 stan jego ochrony w regionie biogeograficznym kontynentalnym oceniono jako właściwy.

1149 koza *Cobitis taenia*

Gatunek najliczniej występuje w rejonie stopni wodnych, zwłaszcza w Mędrzycach i Słupskim Młynie. Rzeka Osa w dolnym i środkowym biegu nie stanowi dla gatunku odpowiedniego siedliska, na co wpływają głównie czynniki naturalne — charakter hydrologiczny rzeki. Są to głównie szybki prąd wody, charakter dna (kamienisto-żwirowe, w przeciwieństwie do preferowanego przez gatunek dna piaszczysto-mulistego w którym może się on zakopywać). Wyniki badań terenowych potwierdzają realizowane wcześniej rezultaty pracy Radkego i in. (2012). Również oni stwierdzili największą liczebność kozy na stanowiskach zlokalizowanych powyżej Mędrzyc. W środkowym i dolnym biegu Osy liczebność gatunku spadała, podobnie jak w dopływach rzeki. Na stanowiskach, gdzie gatunek był licznie reprezentowany stwierdzono, że ogólny stan populacji można określić jako zadowalający, zarówno pod względem zagęszczenia, jak i struktury wiekowej. Wskazuje to wyraźnie, że gatunek nie wymaga szczególnych działań ochronnych, dla zachowania go w ichtiofaunie ostoi. Populacja: C; stan zachowania: C; stopień zachowania cech siedliska gatunku: III — elementy średnio zachowane lub częściowo zdegradowane możliwość odtworzenia: trudne lub niemożliwe; izolacja: C — populacja nieizolowana w obrębie rozległego obszaru występowania; ocena ogólna: C. W Polsce gatunek dość rozpowszechniony, jednak z uwagi na niezbyt liczny. Według raportu dla KE z 2007 stan jego ochrony w regionie biogeograficznym kontynentalnym oceniono jako właściwy.

1163 głowacz białopłetwy *Cottus gobio*

W obszarze Natura 2000 Dolina Osy występuje silna i stabilna liczebnie populacja głowacza białopłetwego. Z wyjątkiem stanowiska powyżej elektrowni w Mędrzycach gatunek był notowany w połowach na wszystkich pozostałych stanowiskach badawczych. Największe zagęszczenia ryb notowano na odcinku Osy od stopnia wodnego w Słupskim Młynie do stopnia wodnego w Grudziądzu oraz na całej długości biegu Gardęgi w obszarze ostoi. Średnie zagęszczenie ryb na badanych stanowiskach wynosiło 2 os/m² powierzchni dna w zakresie od 0,15 do 0,35. Wśród odłowionych osobników występowały wszystkie grupy wiekowe. Porównując uzyskane wyniki z danymi przedstawionymi przez Radkego i in. (2012) można wnioskować, że populacja głowacza na obszarze Ostoi była również liczna we wcześniejszym okresie co wskazuje na dobry stan jej zachowania oraz warunki siedliskowe umożliwiające efektywny rozród. Populacja: C; stan zachowania: C; stopień zachowania cech siedliska gatunku: III — elementy średnio zachowane lub częściowo zdegradowane możliwość odtworzenia: trudne lub niemożliwe; izolacja: C — populacja nieizolowana w obrębie rozległego obszaru występowania; ocena ogólna: C. W Polsce gatunek dość rozpowszechniony, jednak z uwagi na niezbyt liczny. Według raportu dla KE z 2007 stan jego ochrony w regionie biogeograficznym kontynentalnym oceniono jako właściwy.

5339 różanka *Rhodeus amarus*

Gatunek w obszarze tworzy stabilną populację rozrodczą. Najliczniej występuje w górnej części osto, w rejonie elektrowni w Mędrzycach. W dolnym biegu Osy populacja gatunku jest mniej liczna, co wiąże się głównie z charakterem rzeki — szybki przepływ oraz brak łączności ze starorzeczami, które mogłyby stanowić siedliska gatunku. Występowanie różanki w dolnym biegu Osy należy ocenić jako dosyć przypadkowe. Prawdopodobnie istotny wpływ na liczebność gatunku w górnym biegu rzeki wywierają położone tu jeziora, których charakter (płytkie eutroficzne zbiorniki) powoduje, że gatunek znajduje tam dogodne siedlisk rozrodcze. Jednocześnie sprawnie działająca przepławka w Mędrzycach umożliwia migrację ryb w dół cieku. Stosunkowo liczną populację różanki stwierdzono też w środkowym biegu Gardęgi, przy czym wśród odłowionych ryb dominowały osobniki młodociane. Na badanym obszarze nie odnotowano większych skupisk dużych mały, które mogłyby stanowić tarliska gatunku (ryba ostrakofilna). Pomimo odnotowania gatunku w kilku miejscach jego liczebność w obszarze osto jest mniejsza niż wartość graniczna 0,49% populacji krajowej. Z tego powodu populacji gatunku w obszarze przyznano ocenę D.

7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*)
Zgodnie z dokumentacją do planu zadań ochronnych, w tym na podstawie wyników prac terenowych uznać należy, że w wyniku obniżenia poziomu wód gruntowych siedlisko uległo znaczącemu przekształceniu i obecnie większą część zajmowanej przez nie powierzchni porasta ols torfowcowy oraz zarośla kruszyny pospolitej. Z cenniejszych gatunków flory w płacie siedliska zachowała się tylko czermień błotna. Zanik płata siedliska 7140 przypuszczalnie nastąpił w wyniku obniżenia poziomu wód gruntowych, czemu w ramach działań ochronnych technicznie dostępnymi metodami nie można było zapobiec. W związku z powyższym należy usunąć siedlisko (pierwotnie ocena D) z SDF, jako niewystępujące w obszarze.

91D0 bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne)
Zgodnie z dokumentacją do planu zadań ochronnych, w tym na podstawie wyników prac terenowych uznać należy, że siedlisko zostało błędnie zidentyfikowane (pierwotny błąd naukowy) i w obszarze Natura 2000 nie występuje. W związku z powyższym należy usunąć siedlisko (pierwotnie ocena D) z SDF, jako niewystępujące w obszarze.

W poprzednich wersjach SDF wykazywany był gatunek 1099 minóg rzeczny *Lampetra fluviatilis* - informacja o obecności minoga rzeczego w obszarze Natura 2000 Dolina Osy PLH040033 przypuszczalnie była oparta na błędnym oznaczeniu (tzw. „pierwotny błąd naukowy”) – w 2019 Komisja Europejska zaakceptowała usunięcie ich z listy przedmiotów ochrony w obszarze.

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
L	E02		i
M	K02.03		o
L	K01.01		i
L	E03.01		o
L	E01.03		i
L	D02.01		i
L	H05		o
M	X		b
M	K04.05		i
L	D01.02		i
L	E01		i
M	I01		i
M	A08		o

L	A01		i
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
L	E01.03		i
M	X		b
L	E01		i
L	E02		i
M	B		i
L	K01.01		i
L	D02.01		i
L	A01		i

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,
O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. Cyzman i in. 2005ś Rezerwat przyrody "Dolina Osy", Plan ochrony na okres od 01.01.2005 do 31.12.2024
2. Dziedzińska A. 2007 Projekt poszerzenia rezerwatu "Rogoźno Zamek", praca mgr wyk. pod kierunkiem prof. A. Barcikowskiego i opieka dr W. Cyzman UMK Toruń
3. Głowaciński Z., Rafiński J. (red.) 2003 Atlas płazów i gadów Polski. Status - rozmieszczenie - ochrona Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa - Kraków
4. Kasprzyk K., Ruczyńska I., Wojciechowski M. 2002 Zimowy spis nietoperzy na Pojezierzu Pomorskim w latach 1996-1999. Nietoperze III, 1 39-525. Kasprzyk K., Tomaszewski M., Piwowarski T., Półchłopek P. 2003 Nowe zimowiska nietoperzy na obszarze Pomorza Nadwiślańskiego Nietoperze IV, 1 83-926. Kowalski M., Szkudlarek R. 2003 Distribution of *Barbastella barbastellus* in Polska in the years 1980-1998 *Nyctalus* (N.F.) 8 599-6027. Kwintal K. 2007 Zmiany florystyczne w rezerwacie "Rogoźno Zamek" w latach 1962-2006, praca mgr wyk. pod kierunkiem prof. A. Barcikowskiego i opieka dr W. Cyzman UMK Toruń
8. Lesiński G., Kowalski M. 2004 *Mopek Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774). W: Bereszczyński A., Kepel A. (red.). 2004. Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Ssaki. Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 6 381-3859. Przystalski A. 2004 Kręgowce województwa kujawsko-pomorskiego. W: Raport o stanie przyrody województwa kujawsko-pomorskiego. Dąbrowski M., Leszczyńska-Deja K., Machnikowski M., Smoleński P. (red.) Bydgoszcz
10. Przystalski A., Kasprzyk, K. 1997 Kręgowce - Vertebrata. W: Czerwona lista roślin i zwierząt Pomorza i Kujaw. L. Rutkowski (red.) Acta Univ., N. Copernici, Biol., Nauki Mat-Przyr. 53 25-3211. Rejewski M. 1971 Lasy liściaste Ziemi Chełmińskiej Stud. Soc. Scient. Torun D, 9, 3 4-11812. Ruprecht A. L. 1983 Nietoperze (Chiroptera). W: Pucek Z., Raczyński J. (red.) Atlas rozmieszczenia ssaków

w Polsce PWN Warszawa 62-8213. Tarnawski A. 2001 Jarzab brekinia w Regionie Grudziądzkim, Grudziądz, SAR POMORZE - Bydgoszcz 14. Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy 2017. Dokumentacja do planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Dolina Osy PLH040033. Niepubl.15. Witkowski A. 1995 Stan obecny i perspektywy ochrony minogów (Petromyzonidae) w Polsce Chron. Przyr. Ojcz. 4 19-2916. Witkowski A. 2000 Minóg rzeczny - Lampetra fluviatilis (Linnaeus, 1758). W: Brylińska M. (red.) Ryby słodkowodne Polski PWN, Warszawa 141-14517. Witkowski A. 2001 Lampetra fluviatilis (Linne, 1758) - Minóg rzeczny. W: Głowaciński Z. (red.) Polska Czerwona Księga Zwierząt PWRiL, Warszawa 323-32518. Informacja nt. źródeł danych dotyczących rozmieszczenia siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Osy PLH040033, 2017.19. Pracownia Ekspertyz Środowiskowych „DENDRUS” Paweł Nejfeld 2019. Uzupełnienie stanu wiedzy o siedlisku 7220 źródłiska wapienne ze zbiorowiskami Cratoneurion commutati w obszarze natura 2000 Dolina Osy PLH040033.

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL02	33.47	PL04	100.0		

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL04	Doliny Osy i Gardęgi	*	99.46
PL02	Dolina Osy	*	30.25
PL04	Strefy Krawędziowej Doliny Wisły	*	0.54
PL02	Rogóżno Zamek	*	3.22

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
Adres:	Polska Dworcowa 81 85-009 Bydgoszcz
Adres e-mail:	kancelaria.bydgoszcz@rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☒ Tak	Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 20 lipca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Osy PLH040033 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3039) Link: http://www.edzienniki.bydgoszcz.uw.gov.pl/WDU_C/2014/1477/akt.pdf
☐ Nie, ale jest w przygotowaniu	

☐ Nie

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH040033

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒ Tak ☐ Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)